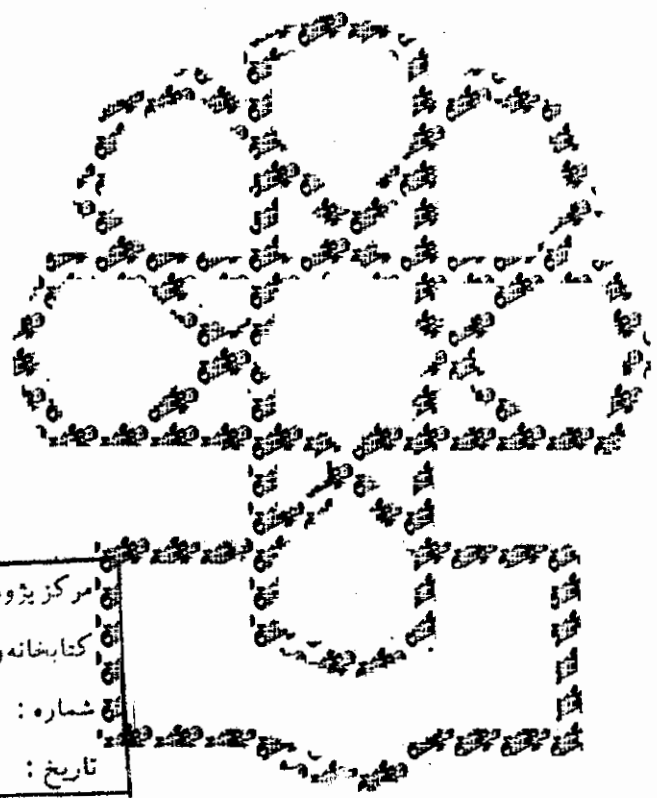

گزارش کارشناسی پیرامون

پیشنهاد جناب آقای حسین هراتی

مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاعیه‌های فارابی
شماره: ۷۲۱۸
تاریخ: ۱۴/۱۰/۷۶

معاونت پژوهشی
فروردین ۱۳۷۵

کار: دفتر بررسیهای حقوقی

کد گزارش: ۱۱۰۰۷۷۸

Handwritten text in a rectangular box, possibly a signature or stamp, located in the lower right quadrant of the page.

مقدمه:

هدف از تقدیم پیشنهاد:

معاونت محترم پرورش و وزارت آموزش و پرورش با اتکا بر محتوای رهنمود سازنده و ارزشمند ولی امر مسلمین حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله‌العالی دایر بر اینکه «یک مدیر خوب کسی است که اگر وقت خودش را تقسیم می‌کند نیمی از آن را در امر نظارت صرف کند و بقیه را در امور دیگر» به اهمیت امر نظارت و آمیختگی و ارتباط آن با چگونگی مدیریت صحیح و منطقی اشاره نموده و در ادامه افزوده است که نظارت درست از انحراف، کجروی و لجام گسیختگی امور پیشگیری کرده و وضعیت اقدامات انجام شده و تصمیمات متخذه را در یک بررسی هدفدار و مشخص مورد ارزیابی قرار می‌دهد. و سپس با اظهار نقش و رسالت مجلس شورای اسلامی و نیز مسؤلیت خطیر نمایندگان در برابر تمامی ملت و بیان دو وظیفه سنگین و حساس قانونگذاری و نظارت بر اجرای آن و مدیریت نظارت بر همه امور مملکت که بر عهده مجلس می‌باشد، حضور افرادی مؤمن، متعهد و توانمند در کنار نمایندگان و ایجاد هماهنگی در ارائه طرحها و برنامه‌ها ضروری تشخیص و با عنوان این مطلب که این امر علاوه بر ایجاد رضایت عمومی به لحاظ وجود ضمانت اجرای قوانین در تحکیم باورهای مردم نسبت به بالاترین مرجع نظام بعد از مقام معظم رهبری نقش مؤثری داشته و این اعتماد بستر مناسبی را برای جلب و جذب فعالیتهای عمومی و در نتیجه بسیجی همگانی برای حفظ ارزشهای اسلامی فراهم می‌سازد، ضمن آنکه نمایندگان را نیز در برابر تمامی مردم مسؤل نموده و آنان را به تحقیق و تفحص بیشتر درباره نقاط قوت و ضعف امور فراخوانده و جامعه‌ای سالم و پرتوان و آکنده از شور و شوق برای سازندگی پدید آورده تهیه و ارائه پیشنهاد حاضر مبنی بر تشکیل «شورای مشاورین» را توصیه نموده است.

طرح موضوع

با عنایت به مطالب گفته شده در مقدمه توجیهی و نیز با امعان نظر به متن پیشنهاد ارائه شد، جای طرح این سؤال است که در حال حاضر آیا ضرورتی برای تصویب و اجرای پیشنهاد حاضر وجود دارد یا خیر؟

اظهار نظر کارشناسی

ضمن تأکید بر مطالب مذکور در مقدمه توجیهی و تأیید آن در خصوص ضرورت و مطلوبیت اصل نظارت در همه امور و لزوم تاسی جستن از اوامر حکیمانه رهبر عظیم‌الشان انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه‌ای در ارتباط با امر نظارت، در خصوص پیشنهاد ارائه شده و ضرورت تصویب آن مطالب ذیل قابل طرح می‌باشد.

اولاً: کمیسیونهایی به موجب اصول هفتاد و ششم و نودم قانون اساسی که به ترتیب اشعار می‌دارند «مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد» و «هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضاییه داشته باشد، می‌تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی

عرضه کند. مجلس موظف است با این شکایت رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضاییه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند» تشکیل گردیده که متولی نظارت بر حسن اجرای امور در سطح کشور و هر یک از قوای سه گانه می باشد.

ثانیاً: به موجب اصل یکصد و شصت و یکم قانون اساسی که اشعار می دارد «دیوان عالی کشور به منظور نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم و ایجاد وحدت رویه قضایی و انجام مسؤلیتهایی که طبق قانون به آن محول می شود بر اساس ضوابطی که رئیس قوه قضاییه تعیین می کند تشکیل می گردد.

مضافاً بر نظارتی که در اصول مذکور در بند فوق پیش بینی گردیده مسؤلیت نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم و ایجاد وحدت رویه قضایی به دیوان عالی کشور واگذار گردیده است.

ثالثاً: وفق اصل یکصد و هفتاد و چهارم قانون اساسی به موجب حق نظارت قوه قضاییه سازمان بازرسی کل کشور زیر نظر رئیس قوه قضاییه تشکیل گردیده و نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاههای اداری نظارت و فعالیت می نماید اصل مذکور اشعار می دارد «بر اساس حق نظارت قوه قضاییه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاههای اداری سازمانی به نام «سازمان بازرسی کل کشور» زیر نظر رئیس قوه قضاییه تشکیل می گردد، حدود اختیار و وظایف این سازمان را قانون تعیین می کند.»

رابعاً: بنابر اصول یکصد و هشتاد و هشتم و یکصد و هشتاد و نهم قانون اساسی نمایندگان مجلس می توانند درباره یکی از وظایف هیأت دولت یا در مواردی که لازم می دانند، هیأت وزیران یا هر یک از وزرا را استیضاح نموده و بدینوسیله حق نظارت خود را بر اجرای امور در قوه مجریه را اعمال نمایند. اصل یکصد و هشتاد و هشتم قانون اساسی عنوان می دارد که «در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسؤل، درباره یکی از وظایف آنان سؤال کنند. رئیس جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور بیش از یک ماه و در مورد وزیر بیش از ۱۰ روز به تأخیر افتد مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی.»

خامساً: در سال ۱۳۷۱ مرکزی تحت عنوان مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی با هدف فراهم آوردن زمینه های لازم در جهت کارشناسی هر چه بهتر قوانین پشتیبانی علمی و پژوهشی متناسب با وظایف مجلس شورای اسلامی و بهره برداری از اطلاعات و تحقیقات کارآمد در امر قانونگذاری تأسیس گردید که وابسته به مجلس شورای اسلامی می باشد. با عنایت به قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی مصوب نوزدهم آذرماه یکهزار و سیصد و هفتاد و چهار مجلس شورای اسلامی علی الخصوص ماده ۲ قانون مزبور در خصوص شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی و تطبیق آن با وظایف پیش بینی شده در پیشنهاد تشکیل شورای مشاوران برای شورای مذکور ملاحظه می گردد موارد تصریح شده در متن پیشنهاد حاضر تحت عنوان وظایف شورای مشاوران عیناً مواردی است که در ماده ۲ قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی به عنوان وظایف مرکز پژوهشها تعیین و تصریح و تصویب گردیده است که ذیلاً به شرح مواردی از آنها اشاره می شود:

مقدمتاً باید به اهداف ذکر شده برای شورای مشاوران در پیشنهاد حاضر و هدف از تشکیل مرکز

پژوهشهای مجلس شورای اسلامی پرداخت. در تعریف شورای مشاوران اهداف کلی شورای مذکور بررسی طرحها و لوایح ارجاعی و نظارت بر امور احصاء گردیده است و نهایتاً از شورای مذکور به عنوان بازوان توانمند اعضای کمیسیونها و در برخی موارد هیأت رئیسه مجلس نامبرده است، و همانگونه که فوقاً بیان گردید هدف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی به روایت ماده یک قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی فراهم آوردن زمینه‌های لازم در جهت کارشناسی هر چه بهتر قوانین پشتیبانی علمی و پژوهشی متناسب با وظایف مجلس شورای اسلامی و بهره‌برداری از اطلاعات و تحقیقات کارآمد در امر قانونگذاری می‌باشد.

در بند «الف» وظایف پیش‌بینی شده در پیشنهاد حاضر «بررسی همه‌جانبه طرحها و لوایح ارجاعی به کمیسیونها و ارائه نظرات و پیشنهادات لازم» از وظایف شورای مشاوران در نظر گرفته شده است که عیناً منطبق با بند الف ماده ۲ قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی مبنی بر «مطالعه پژوهش و ارائه نظرات کارشناسی در مورد تمام لوایح و طرحها به نمایندگان و کمیسیونهای تخصصی مجلس شورای اسلامی در زمان مناسب» می‌باشد.

بند «ب» پیشنهاد تشکیل شورای مشاوران «ارائه مشاوره به اعضای کمیسیون در زمینه مسائل مورد بحث در کمیسیون و جلسات علنی» را از وظایف شورای مزبور بر شمرده است، چنین وظیفه‌ای در بند «د» ماده ۲ قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی به این عبارت که «تأمین نیازهای اطلاعاتی کمیسیونها و نمایندگان مجلس و برقراری نظام اطلاع‌رسانی» آمده است و همانگونه که می‌دانیم ارائه مشاوره یکی از مصادیق تأمین نیازهای اطلاعاتی می‌باشد.

بند «ج» وظایف پیش‌بینی شده در پیشنهاد حاضر اختصاص به «برنامه‌ریزی در جهت ارائه اطلاعات مورد نیاز به اعضای کمیسیون» دارد، که این بند هم مشمول قسمت اخیر بند «د» ماده ۲ قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی «... و برقراری نظام اطلاع‌رسانی» می‌باشد.

بند «ه» پیشنهاد تشکیل شورای مشاوران «انعکاس نیازها، ضروریات و خواسته‌های مردم به کمیسیونها و هیأت رئیسه مجلس» را از وظایف شورای مزبور قلمداد نموده که مشمول بند ب ماده ۲ قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی می‌باشد بند اخیرالذکر اشعار می‌دارد «گردآوری و بررسی نظرات محققان و پژوهشگران دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی، دستگاههای اجرایی، نهادها، گروهها، انجمنهای علمی و تخصصی و احزاب سیاسی و افکار عمومی در مورد نیازهای جامعه از نظر قانونگذاری».

بند «ی» پیشنهاد حاضر «انجام تحقیقات لازم در مورد تأثیر اجرای قوانین در جامعه و بررسی نقاط قوت و ضعف مسائل مربوط» از وظایف شورای مشاوران در نظر گرفته شده است، که این امر را می‌توان با استفاده از بندهای «ب» و «ج» ماده ۲ قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی در زمره وظایف مرکز پژوهشها به شمار آورد.

بند «و» پیشنهاد تشکیل شورای مشاوران اشاره به وظیفه «تنظیم و تقدیم کلیه گزارشهای لازم و مورد نیاز» دارد که با توجه هدف مرکز پژوهشها که سابقاً بیان گردید، اگر این گزارشات در راستای فراهم آوردن زمینه‌های لازم در جهت کارشناسی هر چه بهتر قوانین و پشتیبانی علمی و پژوهشی متناسب با وظایف مجلس شورای اسلامی و بهره‌برداری از اطلاعات و تحقیقات کارآمد در امر قانونگذاری، صورت پذیرد، بدیهی است که به تبع هدف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی جزء وظایف این مرکز خواهد بود.

نهایتاً با تطبیق وظایف شورای مشاورین و وظایف محوله به مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی، اگر دایره فعالیت شورای مشاورین و صرفاً بررسی طرحها و لوایح مطروح در مجلس، یا قوانین موجود و ارزیابی بی آنها و یا ارائه نظر کارشناسی در زمینه‌های مربوط بدانیم، این وظایف منطبق با وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی (بندهای «الف» تا «ز» ماده ۲ قانون شرح وظایف مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی) می‌باشد.

سادساً: راجع به تأسیس تشکیلاتی جهت نظارت بر اجرای قوانین در حال حاضر طرح «تشکیل کمیسیون نظارت بر اجرای قوانین» در مجلس مطرح است که در صورت تصویب در شور دوم، در کنار مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی تأمین‌کننده اهداف و مفاد پیشنهاد تشکیل شورای مشاوران می‌باشد.

بنابراین با عطف عنایت به مراتب گفته شده و همچنین با نظر به هزینه بر بودن اجرای پیشنهاد تشکیل شورای مشاوران و نیز با توجه به سیاستهای جاری نظام مصرح در قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۷۳/۹/۲۰ خصوصاً در زمینه جلوگیری از کارهای موازی و دوباره کاری و اصلاح ساختار اداری و اجرایی کشور، و همچنین با عنایت به بند ۱۰ اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر «ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیر ضرور» به نظر می‌رسد ضرورتی برای تصویب پیشنهاد حاضر و تشکیل شورای مشاوران وجود ندارد.